7/4451 -3-
892

T.C.
BAŞBAKANLIK
DIŞ TİCARET MÜSTEŞARLIĞI
İhracat Genel Müdürlüğü

SAYI : B.02.1.DTM.0.02.04.01.101 02.07.01 42344
KONU : Yazılı Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ: Başbakanlığa muhatap 12/6/2001 tarih ve KAN.KAR.MD.A.01.0.GNS.0.10.00.02.7/4451-10807-25267 sayılı yazıları.

İlgi'de kayıtlı yazıları konusu, Erzurum Milletvekili Sayın Fahrettin Kukarıcı tarafından Sayın Başbakanımıza tevcih edilen yazılı soru önergesine ilişkin olarak Bakanlığım koordinatörlüğünde hazırlanan cevabı içeren not ekte sunulmaktadır.

Bilgilerine arz olunur.

Prof. Dr. Tunca TOSKAY
Devlet Bakanı

EK: Not (2 sayfa)

7/4451 -4-
293

25/6/2001

ERZURUM MİLLETVEKİLİ SAYIN FAHRETTİN KUKARICI TARAFINDAN SAYIN BAŞBAKANIMIZA TEVCİH EDİLEN YAZILI SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN CEVABI İÇEREN NOT

SORU 1: Iğdır ekonomisinin can damarı niteliğindeki Dilucu Sınır Kapısı'nın kapatılması ya da buradan mazot girişinin durdurulması sözkonusu mudur?

Iğdır İli Dilucu Gümrük Kapısı'nın diğer gümrük kapılarımıza göre sahip olduğu en önemli özelliği; ülkemizin siyasi, iktisadi kültürel ve ticari çıkarları açısından vazgeçilmez bir yeri bulunan Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti'ne açılıyor olmasıdır. Bu itibarla, sözkonusu kapının kapatılması düşünülemeyeceği gibi, uzun yıllardır ihmal edilen bahsekonu kapı Iğdır Valiliğince yürütülen yoğun çalışmalar neticesinde Türkiye Cumhuriyeti'ne yakışır bir görünüme kavuşturulmuştur.

Öte yandan, Iğdır Valiliği'ne kayıtlı Türk ve Nahçıvan plakalı kamyonlar tarafından anılan kapıdan sınır ticareti yoluyla taşıt üzerindeki depolarda her türlü vergi ve fondan muaf olarak (KDV hariç) motorin ithalatına devam edilmektedir.

Ancak, sınır ticaretinin kapsamının daraltılması ve bu kapsamda motorin ithalatının tedricen kaldırılmasına yönelik olarak 1999 yılından itibaren yürürlüğe konulan politikalar uyarınca, diğer yetkili illerde olduğu gibi motorin ithalatında aylık kota miktarları aşamalı bir şekilde aşağıya çekilmektedir.

SORU 2: 60 bin nüfusu bulunan Iğdır'ın hemen hemen tek geçim kaynağı Dilucu Sınır Kapısı'ndan mazot girişinin durdurulmak istenmesi doğruysa, bunun sebepleri nelerdir?

Nahçıvan ekonomisini desteklenmesi gayesi ile başlatılan motorin ithalatı, Ermenilerin Nahçıvan ile Azerbaycan arasındaki toprak bağlantısını kesmesi üzerine sözkonusu ürün doğrudan Azerbaycan yerine İran üzerinden getirilmeye başlanmış hatta Türkiye'de yerleşik bazı şahıslarca serbest bölgelerden transit olarak bu ülkeye götürülen motorinin tekrar ülkemize ithali şeklinde gerçekleşmeye başlamış ve gerçek amacından uzaklaşmıştır.

Diğer taraftan, Dilucu ve Habur Gümrük Kapılarından benzer şekilde ithal edilen motorinin her bir tonundan devletimiz yaklaşık 200 ABD Doları değerinde vergiden feragatta bulunmaktadır. Bu çerçevede, 1997-1999 döneminde motorin ithalatından dolayı devletin yaklaşık 3,5 milyar ABD Doları'na tekabül eden vergi gelirinden mahrum kaldığı hesaplanmıştır.

Öte yandan, motorin ticaretinden dolayı, özellikle Iğdır'daki tarım faaliyetleri (bilhassa yaş meyve sebze üretimi) önemini yitirmeye başlamış yöre insanı sahip olduğu arazi, traktör vs. sabit sermayesini elinden çıkararak, konjonktürel ve palyatif uygulama niteliğindeki motorin taşımacılığına yönelmiştir.

SORU 3: Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinin terör sonrası kalkındırılması için özel çaba gerekirken, bunun için devletin zirvesi sık sık bölgeye geziler düzenler, bölgenin kalkındırılmasına dönük paket üstüne paketler açarken, yeni iş imkanları oluşturmadan, halkın en önemli geçim kaynağının değişik mülahazalarla kurutulmak istenmesi doğru bir yol mudur? Bunun; ekonomik sosyal ve güvenlik bakımından beraberinde getireceği tahribatlar iyi hesap edilmiş midir?

Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığınca hazırlanan ve 2000 yılının ikinci yarısından itibaren uygulamaya konulan Doğu Anadolu Eylem Planı çerçevesinde orta ve uzun vadede bölgenin ekonomik, ticari ve sosyal açıdan kalkınması hedeflenmektedir.

Ancak, her şeyden önce Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki tarımsal potansiyelin biran önce harekete geçirilmesi ve kullanılabilir arazilerin işler hale getirilmesinde yarar görülmektedir.

Öte yandan, her ne kadar petrol ithalatı tedricen kaldırılacaksa da, diğer ürünlerin ithalatını içeren sınır ticaretinin yapılmasına devam olunacaktır.

Ayrıca, Türk kamyoncularının İran'da karşılaştıkları çeşitli boyutlardaki sıkıntılar dikkate alındığında, bilhassa Azerbaycan ve Orta Asya Türk Cumhuriyetlerine karayoluyla ulaşımda Dilucu Gümrük Kapısı'nın öneminin bir kat daha artacağı mütalaa edilmektedir. Böylece, Iğdır ve çevresi transit güzergah üzerinde olması sebebiyle önemli bir gelir kaynağına sahip olacaktır.

SORU 4: Dilucu Sınır Kapısından ayda 15.000 ton civarında olduğu tahmin edilen mazot girişinin engellenmesi ile devlet ne kazanacaktır, buna mukabil neler kaybedecektir?

Dilucu ve Habur Gümrük Kapısından yapılan motorin ticareti diğer sınır illerine de emsal teşkil etmekte ve sınır illerinde yerleşik orta ve dar gelirli insanlar için önemli bir gelir kaynağını teşkil eden sınır ticaretinin gerçek amacına uygun yapılmasına engel olmakta ve sözkonusu ticaretin büyük sermaye gerektiren ve ülke genelinde rahatsızlığa sebep olan sadece motorin ithalatına dayalı bir ticaret şekline dönüşmesine yol açmaktadır.

Bu durum bölge insanını üretim yaparak kazanç sağlamak yerine atalete alıştırdığı gibi ayrıca, devletin vergi kaybına, yerli üreticinin mahsulünü iç piyasada zararına satmasına, Cumhuriyet tarihimiz boyunca milyarlarca Dolar değerinde yatırımlar yapılarak binbir zorlukla kurulan rafinerilerin eksik kapasiteyle çalışmasına, normal ithalatta alınan vergilerinin tamamını ödeyerek dış alım yapan tacirlerin haksız rekabete uğramasına yol açmaktadır.

Başka bir ifadeyle, motorin ticareti her şeyden önce Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki sınır illerinde mukim vatandaşlarımız için yaşamsal önemi olan sınır ticaretine zarar vermektedir.

Kaldı ki, ülkemizde zaten yeterli düzeyde ve kalitede motorin üretimi yapıldığı halde, bilhassa Iğdır'da standartlara uygun olmayan ve trafik açısından tehlike arz eden araçlarla yapılan motorin ithalatı anlamsız bulunmaktadır.

SORU 5: Sınır kapılarından serbest ticaretin özendirilmesi temel devlet politikası olması gerekirken, sınır kapılarının mefluç, yöre halkının ise mağdur ve muhtaç duruma düşürülmesinin bir izahı var mıdır?

Ülkemiz; içinde bulunduğu coğrafik bölgede modern koşullarda üretim yapan ve ürettiğini serbest piyasa kurallarının geçerli olduğu ve yoğun bir şekilde uluslararası rekabetin yaşandığı Avrupa Birliği, ABD, Japonya ve Uzakdoğu ülkelerine ihraç eden bir ülke vasfını taşımaktadır.

Bu çerçevede, motorin ithalatı tedricen kaldırılmakla birlikte, Dilucu Gümrük Kapısı'ndan gerek sınır ticareti yoluyla Bakanlar Kurulu Kararı'nın uygun gördüğü mallar gerekse Dış Ticaret Rejimi kapsamında diğer ürün çeşitlerinin ihraç ve ithaline engel bir hal bulunmamaktadır.